

De invloed van de energiecrisis op de motivatie tot het energiebesparend gedrag van jongvolwassenen

Fleur van den Brink

Faculteit Technische Natuurwetenschappen, University of Twente

BSc Gezondheidswetenschappen, M11&M12: BSc Thesis GZW

Eerste begeleider: Anne van Dongen

Tweede begeleider: Nienke Beerlage- de Jong

30 juni, 2024

Abstract

De huidige energiecrisis, ontstaan tijdens de Covid-19 pandemie en verergerd door de oorlog tussen Rusland en Oekraïne, heeft geleid tot stijgende energieprijzen en energiearmoede, vooral onder Nederlandse jongvolwassenen. Energiebesparing kan helpen om de stijgende kosten onder controle te houden. Dit onderzoek richt zich op de motivatie en het gedrag van jongvolwassenen met betrekking tot energiebesparing tijdens deze crisis. Door middel van semigestructureerde interviews met tien Nederlandse jongvolwassenen (18-25 jaar) is de motivatie van hun energiebesparend gedrag onderzocht. De resultaten tonen aan dat financiële overwegingen en milieubewustzijn de belangrijkste motivatoren zijn. Daarnaast spelen de woonsituatie, invloed van de sociale omgeving en een gevoel van verantwoordelijkheid voor klimaat en financiën een belangrijke rol. De bevindingen van het onderzoek wijzen op de noodzaak van gericht overheidsbeleid en financiële stimulans om energiebesparend gedrag te bevorderen. Beperkingen van het onderzoek zijn onder andere de beperkte steekproefomvang en de demografische homogeniteit van de deelnemers. Vervolgonderzoek zou de invloed van woonplaats en politieke maatregelen verder kunnen verkennen.

Introductie

De huidige energiecrisis is ontstaan in de Covid-19 pandemie maar is vergroot tijdens de start van de oorlog tussen Rusland en Oekraïne in het begin van 2022. Tijdens de Covid-19 periode daalde de vraag naar energie omdat veel mensen thuisbleven en daardoor werd er minder energie geconsumeerd (1, 2). Nadat de pandemie tot zijn einde kwam ging men meer buitenshuis activiteiten ondernemen. Hierdoor steeg de vraag behoorlijk ten opzichte van het aanbod tijdens de pandemie. Echter, door een slechte regulering van de energiemarkt kon het aanbod de vraag niet aan (1). Als resultaat gingen de energieprijzen wereldwijd omhoog. Het aanbod voor energie bleef dalen wat door de boycot tegen Rusland versterkt werd (3). Consumenten werden gedwongen een hogere prijs te betalen voor energieprijzen door de hogere importprijzen van energie uit andere landen (4, 5). In 2022 werden er daarom maatregelen getroffen zoals de verlaging van de belasting op elektriciteit. Dit waren echter tijdelijke maatregelen die de consument voor korte periode ontlastte van de hoge kosten (6).

Energiearmoede

Als gevolg van die stijgende energiekosten in Nederland is energiearmoede ontstaan. Er wordt gesproken van energiearmoede op het moment dat: “een huishouden onvoldoende toegang heeft tot goede energievoorzieningen in huis”. Dit zou bijvoorbeeld kunnen betekenen dat een huishouden er voor kiest om de kachel niet aan te zetten om geld te besparen (7). De gemiddelde uurloon cijfers van het CBS uit 2022 laten zien dat jongvolwassenen (leeftijd tussen de 18 en 25 jaar) gemiddeld tussen de 15 euro of zelfs minder per uur verdienen (8) . Verder is er te zien dat 30.9% van de Nederlandse jongvolwassenen niet kan rondkomen (9). Dit betekent dat in Nederland relatief veel jongvolwassenen binnen de financiële armere groep vallen en dus geraakt worden door de energiecrisis. Energiearmoede kan aan de hand van drie verschillende indicatoren uitgelegd worden: betaalbaarheid van energie, woningkwaliteit en de mogelijkheid om een woning zelfstandig te verduurzamen. Verder wonen huishoudens met energiearmoede in Nederland vaak in sociale huurwoningen. Deze woningen zijn vaak slecht geïsoleerd en hebben een slechtere energiekwaliteit (7). Jongvolwassenen vallen binnen lage inkomstgroepen en zullen

daardoor sociaal gaan huren, waardoor zij minder de mogelijkheid krijgen om energiebesparende technologieën toe te passen in hun huis. De betere technologieën zijn vaak prijzig waardoor energiebesparing lastig is voor jongvolwassenen (10).

Energiearmoede kan leiden tot een verslechtering van de fysieke- en mentale gezondheid van de bewoner(s), het is een sociale determinant van de gezondheid (7, 11). Jongvolwassenen zijn kwetsbaarder voor energiearmoede door lagere inkomens en beperkte mogelijkheden om in goed geïsoleerde huizen te wonen. Dit kan leiden tot minder financiële ruimte voor ontspanning en educatie, met verhoogde gezondheidsrisico's als gevolg, zoals hart- en vaatziekten en andere chronische aandoeningen (11).

Energiebesparend gedrag

Energiebesparend gedrag (EBG) betekent volgens Myat Su et al. minder energie gebruiken waar dat niet nodig is, waardoor er efficiënt gebruik wordt gemaakt van energie en uitputting van energie wordt beperkt (17). Energiebesparing kan onderverdeeld worden in twee categorieën (a) incidentele handelingen, eenmalige investeringen in de woning, en (b) verbruiksgedrag, herhaaldelijke gedragingen van de individu (18). EBG kan voorspeld worden aan de hand van vijf psychologische voorspellers die in de meta-analyse van Carrus et al. worden besproken. Uit 67 onderzoeken gepubliceerd tussen 2007 en 2017 blijkt dat emoties, bewustzijn van gevolgen, pro-ecologische waarden, intentie voor verandering en een pro-ecologische houding een positief effect hebben op het EBG (19). De resultaten laten zien dat emoties en houding de grootste associatie hebben met het EBG. Echter wordt houding het vaakst meegenomen in de studies als determinant in het bepalen van het gedrag (17, 19, 20). Daarom wordt er in deze studie verder gekeken naar de invloed van houding op het EBG. Houding wordt gedefinieerd als de positieve of negatieve evaluatie die een individu heeft ten opzichte van een specifiek gedrag, object of concept (21). In het geval van energiebesparend gedrag (EBG) betekent een positieve houding dat iemand energiebesparing als belangrijk en waardevol beschouwt. Deze positieve evaluatie kan leiden tot een verhoogde intentie om energie te besparen en uiteindelijk tot daadwerkelijk energiebesparend gedrag (21, 22).

Verantwoordelijkheid

Het gevoel van verantwoordelijkheid bepaalt de houding van de jongere consument tegenover energiebesparing. Door Ting et al. wordt energieverantwoordelijkheid gedefinieerd als “verantwoordelijk zijn voor het besparen van energie en bereid zijn voor persoonlijke opofferingen” (16). Meerdere studies stellen verantwoordelijkheid als een van de bepalendste determinant voor houding en dus ook voor energiebesparend gedrag (7, 15, 20, 23, 24). De literatuur stelt dat persoonlijke verantwoordelijkheid bij het verminderen van energieverbruik samenhangt met de mate waarin een individu zich bezighoudt met de impact van zijn of haar acties op het milieu (10). Het verantwoordelijkheidsgevoel is een som van bewustzijn van de problemen en negatieve en of positieve emoties die het individu daarbij voelt (23). Ten slotte is het gevoel van verantwoordelijkheid positief gerelateerd aan de overtuiging dat ecologische problemen een bedreiging zijn voor het welzijn van het individu (25). Het gevoel van verantwoordelijkheid is dus essentieel voor de positieve houding tegenover energiebesparend gedrag.

Doel van het onderzoek

In de literatuur is er nog weinig inzicht in de motivatie van jongvolwassenen met betrekking tot energiebesparing. Omdat zij een cruciale rol spelen in de energietransitie van Nederland, is het essentieel om hun houding en gedrag ten opzichte van energiebesparing te onderzoeken. Negatieve houdingen kunnen hun bijdrage aan de klimaatcrisis beperken (10). Verder blijkt uit de literatuur dat verantwoordelijkheidsgevoel en financiële overwegingen belangrijke factoren zijn voor energiebesparend gedrag, maar het is onduidelijk hoe deze factoren specifiek het gedrag van Nederlandse jongvolwassenen beïnvloeden. In de literatuur wordt er veel beschreven over energiebesparend gedrag en de motivatoren, echter zijn deze vaak gefocust op de algehele populatie: leeftijdsgroepen worden amper van elkaar gescheiden en apart onderzocht (12, 13). Daarnaast zijn veel onderzoeken gefocust op Aziatische landen, met in het bijzonder China (13-16). Het is niet duidelijk hoe de motivatie van energiebesparing onder Nederlandse jongvolwassenen zich uit. Daarom is het doel van deze studie om te onderzoeken wat hen motiveert of demotiveert om energie te besparen tijdens de huidige energiecrisis, inclusief hun gevoel van verantwoordelijkheid, impact op gezondheid en levensstijl, omgevingsinvloeden en woonsituatie. Om

deze vraag adequaat te kunnen beantwoorden, wordt er in deze studie gebruik gemaakt van de volgende subvragen:

1. Wat zijn de energiebesparende gedragingen van de Nederlands jongvolwassenen tijdens de energiecrisis?
2. Wat zijn de intrinsieke motiverende factoren voor jongvolwassenen voor energiebesparing?
 - a. In hoeverre hebben Nederlandse jongvolwassenen een verantwoordelijkheidsgevoel t.o.v. energiebesparing? En wat drijft dat verantwoordelijkheidsgevoel?
3. Wat zijn de extrinsieke motiverende factoren voor jongvolwassenen voor energiebesparing?
4. Wat zijn de gevolgen van de energiecrisis op de fysieke en mentale gezondheid van jongeren?
 - a. In hoeverre wordt de levensstijl van jongvolwassenen beïnvloed door de energiecrisis?
5. Wat is het verschil tussen uit- en thuiswonende jongvolwassenen op hun energiebesparend gedrag?

Methode

Ontwerp

Dit onderzoek is voortgekomen uit een ongepubliceerd onderzoek van Keenan A. Ramsey, Anne van Dongen en Nienke Beerlage- de Jong in 2023. In het huidige onderzoek werd aan de hand van kwalitatief onderzoek er antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. Door middel van semigestructureerd interviews werd er onderzocht in hoeverre jongvolwassenen bezig zijn met de energiecrisis in hun dagelijks leven. De keuze voor een semigestructureerd interview was om de participant de vrijheid te geven om zijn of haar motivaties te kunnen uiten aan de hand van de gegeven onderwerpen. Voorafgaand aan het afnemen van de interviews werd er toestemming verkregen van de Ethics Committee van de Universiteit Twente met nummer 240259.

Participanten

Voor deelname aan het onderzoek moesten proefpersonen voldoen aan twee criteria: een leeftijd van 18 tot 25 jaar en woonachtig in Nederland tijdens de huidige energiecrisis. Opleidingsniveau en geslacht werden niet als selectiecriteria gebruikt. Wel werd gestreefd naar een evenwichtige verdeling tussen thuis- en uitwonende jongvolwassenen. Participanten werden geworven via een gemakssteekproef, door berichten te sturen via sociale media (WhatsApp) naar mogelijke deelnemers binnen de sociale kringen van de onderzoeker en via persoonlijke benadering. Het verzonden bericht is te vinden in Bijlage A. Uiteindelijk namen 10 mensen deel aan het onderzoek: 8 vrouwen en 2 mannen, met een gemiddelde leeftijd van 22 jaar, variërend van 21 tot 24 jaar (Tabel 1).

Tabel 1: demografische informatie

Participant	Leeftijd	Gender	Woonsituatie
1.	22	Vrouw	Uitwonend
2.	21	Vrouw	Thuiswonend
3.	24	Man	Thuiswonend
4.	23	Vrouw	Uitwonend
5.	24	Man	Uitwonend
6.	20	Vrouw	Thuiswonend
7.	22	Vrouw	Thuiswonend
8.	21	Vrouw	Thuiswonend
9.	21	Vrouw	Thuiswonend
10.	22	Vrouw	Uitwonend

Materialen

Ter voorbereiding op het interview werd een algemeen interviewschema opgesteld, samen met een planning van de interviews en een informatieformulier. Bij elke participant werd het interviewschema (Bijlage D) gebruikt om consistentie te waarborgen in de behandelde onderwerpen en om vooroordelen en sturing in de antwoorden zoveel mogelijk te beperken, wat de betrouwbaarheid van de verzamelde gegevens ten goede kwam. Alle deelnemers werden geïnterviewd over dezelfde onderwerpen met semi-structureerde vragen, waaronder energiebesparende maatregelen, motivatie, gevoel van verantwoordelijkheid, invloed van de omgeving, impact op levensstijl, gezondheid, en woonsituatie. Het interviewschema bestond uit drie delen: een inleiding, een middenstuk met onderzoeksvragen, en een

afsluiting. Eerst werden vragen gesteld over aanpassingen en gedragingen van de deelnemers om hun antwoorden niet te sturen. Indien nodig werd Bijlage E gebruikt, met kolommen voor materiële aanpassingen en persoonlijke gedragingen, gebaseerd op onderzoek van Keenan A. Ramsey, Anne van Dongen en Nienke Beerlage-de Jong. Dit stimuleerde deelnemers om na te denken over energiebesparende maatregelen. Tijdens het interview werd een laptop gebruikt voor opname en transcriptie.

Procedure

Bij de benadering van de participanten werd kort het doel van het onderzoek en hun rol uitgelegd (Bijlage A). Bij interesse werd een digitaal informatieformulier gestuurd (Bijlage B) met details over de studie, rechten, potentiële risico's en contactinformatie. Na instemming met het interview werd een afspraak van een uur gemaakt en enkele dagen van tevoren bevestigd via WhatsApp. Een week voor het interview werd een toestemmingsformulier (Bijlage C) digitaal verstuurd. De participant nam het ingevulde en ondertekende toestemmingsformulier mee naar het interview. Voorafgaand van het interview had de deelnemer de mogelijkheid om nogmaals het informatieformulier door te nemen. De vrijwillige basis van het onderzoek werd benadrukt en aan het begin van het interview werd duidelijk gemaakt dat het over de huidige energiecrisis (2021-heden) ging. De geïnterviewden waren bekenden van de onderzoeker, waardoor er geen zorgen waren over de veiligheid. Na het interview konden participanten vragen stellen. De dataverzameling vond plaats over vier weken.

Data-analyse

Na het interview werden de audio-opnamen veilig opgeslagen op de beveiligde Microsoft-server van de Universiteit Twente. Deze opnamen werden getranscribeerd en geanonimiseerd om de privacy van de deelnemers te waarborgen. De kwalitatieve data werden eerst automatisch getranscribeerd via Microsoft Teams en vervolgens handmatig gecontroleerd door de onderzoeker. Alle interviews werden inductief gecodeerd door één codeur, en demografische informatie werd samengevat in Tabel 1. De data-analyse werd op deductieve wijze uitgevoerd Word. De thema's waren al van te voren vast gesteld (zie materialen voor overzicht). Relevante quotes werden verdeeld in subcodes (bijv. geld besparen), codes (bijv.

financiën) en toegewezen aan categorieën (bijv. positieve motivatie), met als overkoepelend thema bijvoorbeeld: motivatie. Per subcode werd een quote gekoppeld die het best de beschrijving van de subcode illustreerde. Het overzicht staat in Bijlage F. Elk thema wordt besproken aan de hand van de resultaten die het thema illustreren. Per thema wordt er onderscheidt gemaakt tussen een positieve invloed en negatieve invloed op het energiebesparend gedrag. Verder is er bij alle subcodes een beschrijving toegevoegd wat de abstracte subcode omschrijft. Dit is echter niet gedaan voor de materiële en gedragsmatige aanpassingen, vanwege de concrete antwoorden.

Resultaten

De resultaten worden besproken aan de hand van de thema's die zijn voorgekomen uit de interviews. De onderwerpen die aan bod zullen komen zijn: energiebesparende maatregelen, motivatie om energie te besparen, gevoel van verantwoordelijkheid om energie te besparen, invloed van de omgeving op energiebesparing, impact op levensstijl en gezondheid en ten slotte invloed van de woonsituatie op energiebesparing. Deze onderwerpen geven een beeld hoe de motivatie van de Nederlandse jongvolwassene wordt beïnvloed en gevormd om wel of niet energiebesparend gedrag te gaan uiten.

Energiebesparende gedragingen

Alle deelnemers hebben hun huizen geïsoleerd en geven aan verschillende isolatiemethoden te gebruiken, zoals plakfolie op ramen en warmte-isolatie. Verder hebben zes deelnemers alternatieve verwarmingsbronnen zoals palletkachels geïnstalleerd en hebben drie deelnemers zonnepanelen geïnstalleerd. Verder geven drie participanten aan dat zij een energiezuinige verlichting hebben. Gedragsmatige aanpassingen omvatten het verminderen van verwarming, efficiënter gebruik van elektronica, aanpassingen in douchegegedrag en watergebruik. Alle participanten aan dat ze bewuster omgaan met hun verwarming, bijvoorbeeld door lagere temperaturen te handhaven. Negen participanten geven aan dat zij nu effectief omgaan met hun elektronica, door bijvoorbeeld de eco-stand in te schakelen bij hun afwasmachine. Zes participanten lichtten toe dat zij korter en/of minder vaak douchen dan voor

de energiecrisis. Verder gaven vier participanten aan soms elders te douchen zoals op sportclubs om thuis water te besparen.

Motivatie

De motivatie voor energiebesparing onder jongvolwassenen is tweeledig. Financiële overwegingen spelen een belangrijke rol voor alle deelnemers, zoals een deelnemer aangaf: "Omdat momenteel best wel alles vrij duur is (P1)." Daarnaast wordt milieuoverwegingen genoemd als een motiverende factor door zes deelnemers, zoals een andere deelnemer vermeldde: "Het is simpelweg wel beter voor het milieu (P3)." Verder is de toekomst voor drie deelnemers een motivatie om te besparen. Ook geeft een andere deelnemer aan dat werken naar een doel (financieel of maatschappelijk) een motivatie is om te besparen. Ondanks deze motivaties ervaren jongvolwassenen ook demotiverende factoren, zoals beperkingen in de woonsituatie en financiële belemmeringen. Voor jongvolwassenen woonachtig in huurhuizen kan het lastig zijn om energiebesparende maatregelen te overwegen, zoals vier aangegeven: "Dus wij moeten alles namelijk bepalen met de huurbaas (P1)." Twee deelnemers geven aan dat de financiën een beperken voor hen zijn waardoor het een obstakel wordt voor hun energiebesparing. De bevindingen laten zien dat de motiverende en demotiverende factoren ervaren door jongvolwassenen bij energiebesparend gedrag geleid worden door dezelfde factoren. Deze factoren hangen af van de persoonlijke context waar het individu zich in bevindt. Bijvoorbeeld kunnen financiën een motiverende rol spelen: de jongvolwassenen wil geld besparen. Echter, kunnen de hoge kosten voor energiebesparende maatregelen een barrière zijn waardoor de jongvolwassenen gedemotiveerd raakt om energiebesparend gedrag te uiten.

Tabel 2: overzicht codes motivatie

Code	Subcode	Definitie	Genoemd door aantal deelnemers
Financiën	Geld/geld besparen	Meer rekening houden met uitgaven i.v.m. hogere lasten.	10
Milieu	Beter voor milieu	Motivatie om energie te besparen is milieu.	6
	Keuze tussen energiebronnen	Keuze tussen energiebronnen o.b.v. kosten en snelheid van verwarming.	1

Rekening houden met toekomst	Toekomstgericht	Besparen om er in de toekomst voordeel van te hebben.	1
	Toekomstplannen huisvesting	Energiebesparend gedrag uiten om later profijt te hebben wanneer deelnemer uitwonend is.	2
Doelgericht besparen	Nastreven doelen	De motivatie om te besparen is als er een doel achter zit (financieel of maatschappelijk).	1
Maatschappelijke verantwoording	Voorbeeldfunctie	Voorbeeldfunctie zorgt voor motivatie	1
	Eigen impact	Deelname aan een veranderende situatie motiveert.	1

Tabel 3: overzicht codes demotivatie

Code	Subcode	Definitie	Genoemd door aantal deelnemers
Beperking door woonsituatie	Beperking door huurhuis	Beperkingen in het huurhuis demotiveert	4
Financiën	Onmacht door financiën	Financiële beperkingen belemmert energiebesparend gedrag.	3
Overheid	Verplichting vanuit de overheid	De deelnemer voelt zich niet geroepen om te besparen door wantrouwen ten opzichte van de overheid.	1
Gemakzucht	Niet besparen door gemak	Door gemakzucht en luiheid weinig energiebesparend gedrag.	3

Verantwoordelijkheid

Het gevoel van verantwoordelijkheid om energie te besparen is een bepalend determinant voor houding ten opzichte van energiebesparing. Acht deelnemers zich verantwoordelijk om energie te besparen, vooral wanneer ze een gevoel van gemeenschap ervaren, een financieel, persoonlijk of toekomst gebonden doel en zich als voorbeeld beschouwen voor anderen. Een deelnemer legt uit: "Ik denk dat het belangrijk is om met z'n allen denk ik de aarde goed en gezond te blijven houden (P3)". Echter, obstakels zoals beperkte financiële middelen en weerstand van de omgeving kunnen demotiverend werken: "Kijk, als ik iets verander, dan is het maar een heel klein deeltje van het hele grote geheel [...] dat je een soort voorbeeldfunctie hebt voor de rest van de samenleving (P9)." De deelnemer legt verder uit dat het lage gevoel van verantwoordelijkheid zich uit in een lichtzinnige houding ten opzichte van energiebesparing en zich daardoor ook niet betrokken voelt bij energiebesparing. Een andere deelnemer legt uit dat,

ondanks er een financiële motivatie is om te besparen, het gevoel van verantwoordelijkheid mist door diens blik op de maatregelen en acties vanuit de overheid: “door hoe ze het hier in Nederland hebben opgepakt met de energie (P5).” Vanwege zijn wantrouwen in de regelgeving vindt hij dat hij niet in de positie staat om zich verantwoordelijk te stellen om te besparen door de weerstand die hij voelt.

Tabel 4: overzicht codes verantwoordelijkheid positief

Code	Subcode	Definitie	Genoemd door aantal deelnemers
Gemeenschapsgevoel	Iedereen heeft een aandeel	Iedereen heeft een aandeel in energiebesparing.	4
	Voorbeeldfunctie	Voorbeeld zijn voor de maatschappij door verantwoordelijkheid	1
	Onderdeel van beweging	Onderdeel willen zijn van beweging door verantwoordelijkheid	2
Financiën	Geld besparen	Verantwoordelijk voelen om geld te besparen	1
Milieu	Tegen onnodige verspilling	Verantwoordelijk voelen om niet onnodig te verspillen.	1
Vanzelfsprekendheid	Gevoel van vanzelfsprekendheid	De participant verteld dat vanzelfsprekendheid (het bewust zijn van) leidt tot verantwoordelijkheid.	1
Toekomstgericht	Toekomstgericht	De deelnemer legt uit dat zij zich verantwoordelijk voelt voor de toekomst.	1

Tabel 5: overzicht codes verantwoordelijkheid negatief

Code	Subcode	Definitie	Genoemd door aantal deelnemers
Collectieve inspanning Maatregelen overheid	Weerstand samenleving	Niet verantwoordelijk voelen omdat er nog niet een gevoel van collectieve inspanning is.	1
	Geen verantwoordelijkheid door overheid	De deelnemer voelt zich niet verantwoordelijk door het wantrouwen tegenover de overheid.	1
	Regels vanuit de overheid	De deelnemer voelt zich niet verantwoordelijk door de regels en acties vanuit de overheid.	1
Niet bezig met besparen	Nalatig met besparen	Niet bezighouden met besparen door lage verantwoordelijkheid	1
Omgeving	Geen verantwoordelijkheid door omgeving	Omgeving bespaart niet waardoor haar verantwoordelijkheidsgevoel minder is.	1

Invloed van de sociale omgeving

De deelnemers gaven aan dat de impact van hun omgeving op energiebesparing, zowel positieve als negatieve invloeden zijn. Partners, ouders en het huishouden werden door negen deelnemers gezien als positieve stimulansen, zoals een deelnemer benadrukte: "Nou, ik weet dat [NAAM PARTNER] er... heel erg van is. Want die let daar allemaal op (P4)." Deze ondersteunende omgevingen moedigen deelnemers aan om zelf ook actief te zijn in het besparen van energie: "Ja, die zijn er ook allemaal mee eens eigenlijk. Of ja, die dragen ook een steentje bij (P7)." Echter, wanneer de omgeving niet positief stimuleert, kan dit een belemmering vormen voor energiebesparend gedrag. Een deelnemer geeft aan: "Maar het is meer dat heel mijn tennisgroep niet doucht op de club, en dan ga je dat zelf ook minder snel doen (P6)." De omgeving is een belangrijke factor in het energiebesparend gedrag van de jongvolwassenen, en bepaalt hoe de jongvolwassenen denkt over energiebesparing (positief of negatief) en zet de jongvolwassene aan om het gedrag te gaan uiten.

Tabel 6: overzicht codes positieve invloed van omgeving

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Invloed partner	Instemming door partner	Door de positieve invloed van de partner wordt het energiebesparend gedrag van de deelnemer vergroot.	1
	Besparen door partner	Doordat de partner veel bezig is met energie besparen, gaat de deelnemer met hem mee.	2
Invloed ouders	Besparende ouders	De deelnemer legt uit dat door de positieve invloed van de ouders, de deelnemer ook bespaart.	1
	Besparen onderdeel opvoeding	De deelnemer legt uit dat doordat besparen in zijn opvoeding terugkwam, zijn omgeving positief bijdraagt aan zijn energiebesparend gedrag.	2
Invloed huishouden	Dezelfde gedachtegang binnen huishouden	Binnen het huishouden van de deelnemer zijn dezelfde normen over energiebesparing. Dat draagt positief bij.	2
Invloed omgeving	Bewustzijn door omgeving	De deelnemer legt uit dat door de omgeving de mate van bewustzijn bepaalt kan worden.	2
	Gestimuleerd door omgeving	De deelnemer legt uit dat haar omgeving een stimulerende factor is voor haar energiebesparend gedrag.	1
	Invloed door gesprekken	Door gesprekken te voeren met mensen in haar omgeving, begint de deelnemer meer te begrijpen wat de	2

achterliggende gedachten en motivaties zijn voor energiebesparing.

Tabel 7: overzicht code negatieve invloed van omgeving

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Andere gedachtegang binnen huishouden	Ouder ziet noodzaak niet	De deelnemer wordt niet gestimuleerd vanuit zijn omgeving door zijn ouder.	1
	Comfort boven besparen	De deelnemer vertelt dat er binnen het huishouden andere gedachten zijn over energiebesparing.	1
Geen invloed omgeving	Douchen op club niet gestimuleerd	De deelnemer legt uit dat de omgeving niet stimulerend is om energiebesparend gedrag te uiten.	1
	Omgeving niet actief	De omgeving van de deelnemer is niet actief met energiebesparing. Op het moment dat dit wel zou zijn, dan zou de deelnemer wel wat actiever zijn met besparen.	1

Levensstijl en gezondheid

Financiële overwegingen beperken recreatieve activiteiten bij drie participanten, zoals een deelnemer opmerkt: "Je kan veel minder leuke dingen gaan doen. Omdat je toch enigszins ongevraagd opeens veel meer aan energie betaalt" (P5). Een deelnemer ervaart weinig verandering en beschouwt energiebesparend gedrag als vanzelfsprekend. Drie participanten melden dat de crisis hun mentale gezondheid beïnvloedt: "... en dat kan mentaal best wel vreten" (P5). Stijgende kosten en financiële tekorten veroorzaken stress en machteloosheid. Vier deelnemers melden echter geen impact op hun gezondheid: "dat [verandering in levensstijl] is gewoon iets dat op een gegeven moment automatisch gebeurt" (P6). Hoewel de levensstijl minder recreatief is geworden, heeft dit geen invloed op de fysieke gezondheid van alle deelnemers.

Tabel 8: overzicht codes invloed energiecrisis op levensstijl

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
-------------	----------------	------------------	---------------------------------------

Douchegedrag	Aanpassen douchegegedrag	De deelnemer heeft haar douchegegedrag moeten aanpassen door de energiecrisis.	1
Hiërarchie binnen huishouden	Ouders bepalen gedrag	Door de energiecrisis bepalen de ouders van de deelnemer vaker wat wel of niet gebruikt mag worden in het huis.	1
Aangepaste levensstijl	Minder recreatieve levensstijl	De deelnemer vertelt dat door de energiecrisis, er een minder recreatieve levensstijl is.	3
	Levensstijl met oog op toekomst	De levensstijl van de deelnemer is veranderd om rekening te houden met de toekomstige woonsituatie.	1
Financiële impact	Rekening houden met uitgaven	De deelnemer heeft veel meer rekening moeten houden met haar financiën vanwege de crisis.	1
	Koopgedrag bewuster	Het koopgedrag van de deelnemer is veranderd, er wordt veel bewuster nagedacht om de noodzaak van producten.	1
	Weinig impact op maandelijkse kosten	De deelnemer legt uit dat er weinig financiële veranderingen zijn geweest.	2
	Afstand impact financiën	De deelnemer beschrijft dat omdat zij de rekeningen niet ziet, dat ze een soort afstand heeft. Daardoor heeft ze weinig verandering meegekregen.	1
Gewoonten	Aangeleerde gewoonten	De energiecrisis heeft geen verandering gebracht in de levensstijl van de participant. Dit komt omdat het energiebesparend gedrag voor haar als gewoon wordt beschouwd.	1
Impact levensstijl	Comfort zorgt voor weinig impact	De deelnemer legt uit dat er eerder voor comfort wordt gekozen, waardoor er weinig verandering is te zien in levensstijl.	1

Tabel 9: overzicht codes impact energiecrisis op gezondheid

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Mentale gezondheid	Geïrriteerde blik naar samenleving	De deelnemer voelt zich soms geïrriteerd ten opzichte van de samenleving omdat hij het gevoel heeft dat er niet genoeg aan energiebesparing wordt gedaan.	1
	Klachten door ander gedrag dan intentie	De deelnemer legt uit dat door een scheefverhouding van intentie en gedrag hij soms mentale klachten ondervindt.	1
	Mentale impact door externe factoren	De deelnemer voelt zich soms chagrijnig door de slechte huisvesting en door de dure maandlasten.	1
	Mentale impact door financiën	De deelnemer legt uit dat door de hoge lasten, hij soms mentale klachten ondervindt.	1

	Minder mogelijkheden	De deelnemer heeft moeite dat ze als jongvolwassenen weinig mogelijkheden heeft door de hoge prijzen.	1
	Machteloosheid	De deelnemer heeft een gevoel van machteloosheid waar ze weinig invloed op heeft.	1
	Geen mentale klachten	De deelnemer ondervindt geen mentale klachten door de energiecrisis.	2
Impact algehele welzijn	Weinig impact	Er is weinig impact op het algehele welzijn van de deelnemer.	1
	Geen impact	Er is geen impact op het algehele welzijn van de deelnemer.	1

Woonsituatie

Thuiswonende jongvolwassenen ervaren zowel positieve als negatieve invloeden. Een deelnemer wordt gemotiveerd door ouders, terwijl vier deelnemers onverschilligheid tonen vanwege een gebrek aan verantwoordelijkheid. Twee thuiswonende deelnemers leggen uit dat ze gehinderd worden om te besparen door hun opvoeding en de hiërarchie binnen het gezin. Drie uitwonende jongvolwassenen voelen zich meer financieel verantwoordelijk en zijn deze deelnemers zich bewuster van hun energieverbruik. Een deelnemer verklaart: "[...] nu je toch elke maand en jaarlijks rekeningen binnenkrijgt en dat je daar wel op let (P1)." Bovendien benadrukken twee deelnemers dat de houding ten opzichte van energiebesparing verschilt tussen dorpen en steden, wat het gedrag beïnvloedt. Zo stelt een deelnemer: "Ik denk dat je hier in het dorp ook als je dit soort gesprekken met die mensen allemaal gaat voeren dat het niet helemaal eruit komt. (P3)." De deelnemer legt uit dat er een merkbaar verschil is in houding naar energiebesparing en de energiecrisis. Volgens de deelnemer heerst in de stad een progressievere en positievere houding ten opzichte van energiebesparing, terwijl men in het dorp minder de noodzaak ervan lijkt in te zien

Tabel 10: overzicht codes thuiswonende deelnemers

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Thuiswonend voordelig	Eigen uitstoot lager	De deelnemer legt uit dat thuiswonend positief is aangezien zijn uitstoot laag blijft.	1

	Kosten besparen	De deelnemer vertelt dat door thuiswonen er kosten worden bespaard.	1
Motiverende ouder	Motivatie vanuit huishouden	De thuiswonende situatie van de deelnemer is positief aangezien de deelnemer gemotiveerd wordt om energie te besparen door haar ouder.	1
Thuiswonend minder energiebesparend	Minder besparend gedrag uiten	Thuiswonen is volgens de deelnemer niet positief omdat er minder energiebesparend gedrag wordt geuit.	1
Onverschillig omgaan met besparen	Laksheid	De deelnemer legt uit dat door thuis wonen het gevoel van laksheid vergroot wordt. Daardoor is er minder energiebesparend gedrag.	2
	Gemakzucht	De deelnemer beschrijft dat door thuis wonen er meer gemakzucht is. Daardoor werd energiebesparing vermindert.	1
	Noodzaak niet inzien	De deelnemer legt uit dat door thuis wonen de noodzaak om energie te besparen niet ingezien wordt.	1
Besparen niet aangeleerd	Besparen geen onderwerp in opvoeding	De deelnemer legt uit dat besparen niet in de opvoeding was. Daardoor draagt thuis wonen niet bij aan energiebesparing.	1
Hiërarchie	Hiërarchie binnen huishouden	Door de hiërarchie binnen het huishouden, voelt de deelnemer zich bezwaart om het huishouden te motiveren om energie te besparen. Daardoor wordt haar energiebesparing gelimiteerd.	1

Tabel 11: overzicht codes uitwonende deelnemers

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Financiën	Financiële verantwoordelijkheid	Op zichzelf wonen zorgt voor een grotere verantwoordelijkheid om energie te besparen en zo ook geld te besparen.	4
Bewustwording	Grotere bewustwording	De deelnemer beschrijft dat door uitwonend te zijn er een grotere bewustwording is.	3

Tabel 12: overzicht codes woonsituatie

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Houding in dorp/stad	Stad actievere houding	De deelnemer legt uit dat in de stad (randstad) er een actievere houding is ten opzichte van energiebesparing dan in een dorp (oosten).	1

	Eenzijdige blik door wonen in dorp	Er is een eenzijdige blik in het dorp wat leidt tot slechtere energiebesparing.	1
Staat van huis bepalend voor gedrag	Staat van het huis	Staat van het huis beperkt in energiebesparing	1
Woonsituatie niet bepalend voor gedrag	Dezelfde waarden bij andere woonsituatie	De deelnemer beschrijft dat het niet uitmaakt waar zij woont, dat zij altijd dezelfde waarden zal houding betreft energiebesparing.	1
Motivatie vanuit woonplaats	Aanmoediging vanuit dorp	De deelnemer legt uit dat haar woonplaats motiverend is om energiebesparende maatregelen toe te passen.	1

Discussie

Het doel van dit onderzoek was om te onderzoeken wat de motivatie van jongvolwassenen is om wel of niet energiebesparend gedrag te vertonen tijdens de huidige energiecrisis. Kwalitatieve data, verkregen via interviews met Nederlandse jongvolwassenen, gaven antwoord op de onderzoeksvragen. Ten eerste valt op dat deelnemers vaker gedragsmatige dan materiële aanpassingen maken. Opvallend is ook dat bij het zien van Bijlage E, de participanten meer aanpassingen konden benoemen dan dat zij konden op het moment dat de vraag gesteld werd bij het zien van Bijlage E, wat suggereert dat ze zich niet volledig bewust zijn van hun dagelijkse aanpassingen. Ten tweede geven alle participanten aan dat hun woonsituatie invloed heeft op hun energiebesparend gedrag, zowel positief als negatief. P8 heeft juist een omgeving die positief stimulerend is, terwijl P4 dat niet ondervindt. Dit toont aan dat opvoeding een belangrijke rol speelt in de houding en het gedrag van jongvolwassenen ten opzichte van energiebesparing. Dit zien we ook terug in het onderzoek van Pearce et al., dat laat zien dat ouders en leraren een grote positieve rol spelen in het vormen van kennis en houding ten opzichte van energiebesparing (26). De directe sociale omgeving van een individu kunnen bepalend zijn voor het EBG wat zij vertonen. In een onderzoek van Zhu et al. blijkt dat de acties van andere individuen in een

gedeelde ruimte een grote impact hebben op het EBG (27). Lesprogramma's over EBG implementeren in scholen en of bedrijven zou kunnen helpen om het EBG te vergroten bij jongvolwassenen.

Verder is het opvallend dat, ondanks dat P5 zuinig om wil gaan met zijn energieverbruik en aanpassingen maakt in zijn gedrag en huis, hij zich toch niet verantwoordelijk voelt en een negatieve houding heeft ten opzichte van energiebesparing. Dit komt voort uit zijn wantrouwen in de regelgeving van de overheid, waardoor hij zich niet onderdeel voelt van een samenleving die naar meer energiebesparing streeft. Een consumentvriendelijker beleid zou de motivatie om energiebesparend te leven kunnen vergroten (14, 28, 29). Opmerkelijk is ook dat geen van de participanten aangaf dat uitwonend zijn een negatief effect heeft op hun energiebesparend gedrag. In de literatuur is te zien dat zelfstandigheid en verantwoordelijkheid positief bijdragen aan de energiebesparing van jongvolwassenen die uitwonend zijn (30, 31).

Jongvolwassenen die uitwonend zijn, zijn zich eerder bewust van de noodzaak om energie te besparen en voelen zich daar ook verantwoordelijk voor (32). Echter kan het ook verklaard worden aan de hand van de sociale druk en financiële stimulus die de jongvolwassenen ervaren. Pellerano et al. hebben bevonden dat sociale druk en financiële prikkels elkaar kunnen versterken, en leiden tot een versterkte EBG (33).

Beperkingen

Deze studie biedt geen volledig overzicht van het energiebesparende gedrag van jongvolwassenen in Nederland door de ongelijke verdeling tussen mannelijke en vrouwelijke deelnemers en uitwonende en thuiswonende deelnemers. Het oorspronkelijke doel was een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen, en tussen thuis- en uitwonende jongvolwassenen. Echter, door de beperkte steekproef uit de eigen omgeving, is dit niet gerealiseerd. Daarnaast wonen zeven deelnemers in dezelfde omgeving, wat niet representatief is voor Nederland. Voor toekomstig onderzoek zou een grotere en geografisch diverse steekproef beter zijn. Een cross-sectioneel onderzoeksdesign en enquêtes kunnen een beter beeld geven van regionale verschillen in Nederland. Voor deze studie was dat niet realiseerbaar wegens gelimiteerde tijd en middelen. De huidige opzet biedt echter een overzicht van de vele determinanten die invloed hebben op de houding en motivatie voor energiebesparing. Ook biedt de huidige opzet een goed beeld van

de motivaties die jongvolwassenen hebben tegenover energiebesparing. In volgend onderzoek kan hier verder op ingegaan worden voor een grotere groep Nederlandse jongvolwassenen. De keuze om deelnemers in directe omgeving van de onderzoeker te werven was een bewuste en sterk punt van het onderzoek ontwerp. Het gaf de mogelijkheid voor de deelnemers om in een veilige en betrouwbare omgeving deel te nemen, en gaf dat meer oprechte en gedetailleerde antwoorden. Het afnemen van de interviews bij de participanten thuis droeg hier ook aan bij.

Implicaties volgend onderzoek

Na evaluatie van deze studie zijn er enkele suggesties voor vervolgonderzoek. Ten eerste kan onderzocht worden hoe de woonplaats bijdraagt aan energiebesparend gedrag. De resultaten van deze studie laten zien dat P3 ervaart dat er een duidelijk verschil is in denkwijzen tussen stad en dorp. En dat P9 motiverende blokkade ondervindt door de woonsituatie in het dorp. Het onderzoek zou een kwalitatief onderzoek kunnen zijn met steekproeven uit verschillende gebieden, stedelijk en niet-stedelijk. Een soortgelijk onderzoek is gedaan in Egypte door Omneya A. Mazouk (34). Dit onderzoek kan inzicht geven in hoe wonen in een stad de houding beïnvloedt in vergelijking met andere delen van Nederland en helpen bij het motiveren van verschillende groepen.

Implicaties voor maatschappij

Daarnaast kan de invloed van de Nederlandse politiek op de houding van jongvolwassenen ten opzichte van energiebesparing worden onderzocht. Uit het interview met P5 blijkt dat ondanks de deelnemer graag energie zou willen besparen, er een barrière is ontstaan voor de motivatie om te besparen door de negatieve blik op de overheid en het beleid wat zij handhaven voor energiebesparende maatregelen. Aangezien jongvolwassenen belangrijk onderdeel zijn van de energietransitie is het belangrijk om te ondervinden in welke mate, en op welke manier jongvolwassenen zich belemmert voelen door acties en beleid vanuit de overheid en overheidsinstanties (35). Ook of er wantrouwen is veroorzaakt op de manier welk en hoe een beleid is geïmplementeerd en hoe er is gecommuniceerd (36). Om jongvolwassenen aan te zetten tot energiebesparing zou de overheid een van de volgende strategieën kunnen toepassen: invloeden van sociale media door gebruik van rolmodellen, financiële stimulans en duidelijke

informatievoorzieningen en energiebesparende aanpassingen verplichten door verhuurders zodat potentiële huurders een meer overwogen beslissingen kunnen maken (37-40). Zoals de resultaten uit deze studie blijkt dat een financiële stimulans de motivatie tot energiebesparing kan vergroten. De omgeving van de jongvolwassenen rijkt verder op sociale platformen, waar de online-omgeving ook een stimulans kan zijn voor de jongvolwassenen. Aangezien de woonsituatie van de jongvolwassenen een barrière kan zijn, is het belangrijk dat de jongvolwassenen de mogelijkheden heeft om materiele aanpassingen te kunnen maken in hun woning. Daarom moet er een duidelijke informatievoorziening zijn vanuit huurbazen.

Conclusie

In dit onderzoek is onderzocht wat wel of niet jongvolwassenen motiveert om energiebesparend gedrag te uiten. In interviews met Nederlandse jongvolwassenen laten zien dat de belangrijkste motivatoren voor energiebesparend gedrag financiën en milieu zijn. Hun motivatie wordt verder beïnvloed door hun directe omgeving (partner en ouders), woonsituatie, en de samenleving. Verantwoordelijkheid blijkt uiteindelijk een grote impact te hebben op hun motivatie en gedrag. Niet-energiebesparend gedrag wordt gestimuleerd door financiën redenen en kan de woonsituatie jongvolwassen demotiveren. Ook de invloed van de sociale omgeving en samenleving kunnen demotiverend werken voor het energiebesparend gedrag.

Referenties

1. Berahab R. The energy crisis of 2021 and its implications for africa. *Policy*. 2022(1967).
2. Buechler E, Powell S, Sun T, Astier N, Zanocco C, Bolorinos J, et al. Global changes in electricity consumption during COVID-19. *iScience*. 2022;25(1):103568.
3. Liobikienė G, Matiuk Y, Krikštolaitis R. The concern about main crises such as the Covid-19 pandemic, the war in Ukraine, and climate change's impact on energy-saving behavior. *Energy Policy*. 2023;113678.
4. Chomać-Pierzecka E, Sobczak A, Urbańczyk E. RES Market Development and Public Awareness of the Economic and Environmental Dimension of the Energy Transformation in Poland and Lithuania. *Energies*. 2022;15(15):5461.
5. Meijerink G, Freeman D, Teulings R, Riet Mvt. CPB PUBLICATIE – Analyse van de internationale handelssancties tegen Rusland. CPB; 2022.
6. Rijksoverheid. Milieubelastingen. In: Belastingdienst, editor.
7. Caroline van Ooij AB, Nam Chi Nguyen, Koen Straver. *Energy Poverty: A Science and Policy State of Play*. Amsterdam: TNO; 2023 02-02-2023. Report No.: 060.52803.
8. Statistiek CBvd. *Uurloon, 2022*. Centraal Bureau voor de Statistiek; 2023.
9. Strating G, Berg Nvd, Redeker L, Schelvis E. Terug naar 'normaal': hoe doe je dat? - Jongvolwassenen over hun gezondheidssituatie tijdens en na corona. Stichting alexander; 2023 28-03-2023.
10. Razvan-Andrei C, Ovidiu-Iulian B, Daniel-Constantin J. The effects of the energy crisis on the energy-saving behavior of young people. *Energy Strategy Reviews*. 2023;49:101184.
11. Sin Yan F, O'Sullivan. The experience of energy poverty among young adults living in subdivided units in Hong Kong: Evidence from a phenomenological study. *Wellbeing, Space and Society*. 2021;2:100054.
12. Carrus G, Tiberio L, Mastandrea S, Chokrai P, Fritsche I, Klöckner CA, et al. Psychological Predictors of Energy Saving Behavior: A Meta-Analytic Approach. *Frontiers in Psychology*. 2021;12.
13. Liu X, Wang Q, Wei H-H, Chi H-L, Ma Y, Jian IY. Psychological and Demographic Factors Affecting Household Energy-Saving Intentions: A TPB-Based Study in Northwest China. *Sustainability*. 2020;12(3):836.
14. Jin H, Yi S, Shanyong W, Marinova D. Impact of psychological factors on energy-saving behavior: Moderating role of government subsidy policy. *Journal of Cleaner Production*. 2019;232:154-62.
15. Jia D, Wei P. Examining energy saving behaviors in student dormitories using an expanded theory of planned behavior. *Habitat International*. 2021;107:102308.
16. Ting Y, Ruyin L, Hong C. Factors influencing energy-saving behavior of urban households in Jiangsu Province. *Energy Policy*. 2013;62:665-75.
17. Myat Su H, Dan C. Determinants of energy-saving behavior of urban residents: Evidence from Myanmar. *Energy Policy*. 2020;140:111405.
18. Barr S, Gilg A, Ford N. The household energy gap: Examining the divide between habitual- and purchase-related conservation behaviours. *Energy Policy*. 2005;33(11):1425-44.
19. Carrus G, Tiberio L, Mastandrea S, Chokrai P, Fritsche I, Klockner CA, et al. Psychological Predictors of Energy Saving Behavior: A Meta-Analytic Approach. *Front Psychol*. 2021;12:648221.
20. Razlin M, Low S-T. The psychological determinants of energy saving behavior. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*. 2019;620(1):012006.
21. Icek A. The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 1991;50(2):179-211.

22. Stern PC, Dietz T, Abel T, Guagnano GA, Kalof L. A Value-Belief-Norm Theory of Support for Social Movements: The Case of Environmentalism. *Human Ecology Review*. 1999;6(2):81-97.
23. Hong J, She Y, Wang S, Dora M. Impact of psychological factors on energy-saving behavior: Moderating role of government subsidy policy. *Journal of Cleaner Production*. 2019;232:154-62.
24. Qalati SA, Qureshi NA, Ostic D, Sulaiman M. An extension of the theory of planned behavior to understand factors influencing Pakistani households' energy-saving intentions and behavior: a mediated-moderated model. *Energy Effic*. 2022;15(6):40.
25. Gilg A, Barr S. Behavioural attitudes towards water saving? Evidence from a study of environmental actions. *Ecological Economics*. 2006;57(3):400-14.
26. Pearce H, Hudders L, Van de Sompel D. Young energy savers: Exploring the role of parents, peers, media and schools in saving energy among children in Belgium. *Energy Research & Social Science*. 2020;63.
27. Jiaolan Z, Md Morshed A, Zhikun D, Palaneeswaran E, Jie L, Jiayuan W. The influence of group-level factors on individual energy-saving behaviors in a shared space: The case of shared residences. *Journal of Cleaner Production*. 2021;311:127560.
28. Shiro H, Kayoko K, Daisuke N, Han B. The determinants of household energy-saving behavior: Survey and comparison in five major Asian cities. *Energy Policy*. 2013;52:354-62.
29. Wokje A, Linda S. How do socio-demographic and psychological factors relate to households' direct and indirect energy use and savings? *Journal of Economic Psychology*. 2009;30(5):711-20.
30. Mergler A, Spencer FH, Patton W. Relationships between Personal Responsibility, Emotional Intelligence, and Self-Esteem in Adolescents and young Adults. *The Australian Educational and Developmental Psychologist*. 2007;24(1):5-18.
31. van den Toren SJ, van Grieken A, de Kroon MLA, Mulder WC, Vanneste YTM, Raat H. Young adults' self-sufficiency in daily life: the relationship with contextual factors and health indicators. *BMC Psychology*. 2020;8(1):89.
32. Peng Y, Gaspari J, Marchi L. Exploring Residential Energy Behaviour of the Younger Generation for Sustainable Living: A Systematic Review. *Energies*. 2024;17(12):3043.
33. Pellerano JA, Price MK, Puller SL, Sánchez GE. Do Extrinsic Incentives Undermine Social Norms? Evidence from a Field Experiment in Energy Conservation. *Environmental and Resource Economics*. 2016;67(3):413-28.
34. Marzouk OA. A qualitative examination of urban vs rural sustainable consumption behaviours of energy and water consumers in the emerging Egyptian market. *Journal of Humanities and Applied Social Sciences*. 2019;1(2):98-114.
35. Broska LH, Vögele S, Shamon H, Wittenberg I. On the Future(s) of Energy Communities in the German Energy Transition: A Derivation of Transformation Pathways. *Sustainability*. 2022;14(6):3169.
36. Si H, Yu Z, Jiang Q, Shu Y, Hua W, Lv X. Better future with better us: Exploring young people's energy-saving behavior based on norm activation theory. *Front Public Health*. 2022;10:1042325.
37. Karlijn L, Ian W. Exploring the perceptions of drivers of energy behaviour. *Energy Policy*. 2019;129:1297-305.
38. Andreas MK, Michael H. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*. 2010;53(1):59-68.
39. Allcott H, Mullainathan S. Behavior and Energy Policy. *Science (New York, NY)*. 2010;327:1204-5.
40. Fuerst F, McAllister P. The Impact of Energy Performance Certificates on the Rental and Capital Values of Commercial Property Assets. *Energy Policy*. 2011;39:6608-14.

Bijlage A

Informatiebericht

Hoi [naam participant], voor mijn afstudeeropdracht (BSc Gezondheidswetenschappen) doe ik een onderzoek naar de motivatie van jongvolwassenen om wel of niet energiebesparend gedrag te uiten tijdens de huidige energiecrisis. Om dit te onderzoeken ga ik interviews afnemen bij jongvolwassenen (leeftijd tussen de 18 en 25 jaar). Mijn vraag is of jij ook deel wilt nemen aan deze studie! Het zou mij namelijk heel erg helpen! Het interview zal bij jou thuis afgenomen worden en zullen ongeveer een half uur duren! Ik stuur gelijk een informatieformulier mee met dit bericht, dan kun je wat meer informatie lezen! Voor vragen of opmerkingen mag je mij gewoon benaderen. Alvast heel erg bedankt!

Bijlage B

Informatieformulier

Doel van het onderzoek

Hartelijk bedankt voor de interesse in het onderzoek naar de motivatie van jongvolwassenen tot het wel of niet uiten van energiebesparend gedrag tijdens de huidige energiecrisis (daarmee bedoelen we de recente forse stijging van energieprijzen. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in het energiebesparend gedrag van Nederlandse jongvolwassenen tijdens een energiecrisis. Om dit waar te maken hebben ik u hard nodig. Graag wil ik u vragen naar uw motivatie om wel of niet deel te nemen aan energiebesparing.

Dit Thesisonderzoek wordt uitgevoerd door Fleur van den Brink, als onderdeel van het programma van de Bachelor Gezondheidswetenschappen aan de Universiteit Twente, onder begeleiding van Dr. Anne van Dongen en Dr. Nienke Beerlage- de Jong.

Wat gaat er gebeuren?

Deelname aan dit onderzoek betekent dat ik samen met u een interview ga afnemen. Hierin zal ik vragen stellen over uw motivatie. Ik zal het hebben over verschillende onderwerpen over de energiecrisis, ik vraag u dan om zo uitgebreid mogelijk te antwoorden. Er wordt 1 keer een interview worden afgenomen die ongeveer 30 minuten zal duren. Het is belangrijk om te vermelden dat er in dit interview geen goede of foute antwoorden zullen zijn. Het is niet nodig om in te lezen op het onderwerp, ik ben benieuwd naar uw huidige kennis en mening. Tijdens het onderzoek zal ik een audio opname maken om later het interview te kunnen gebruiken in het onderzoek.

Graag vraag ik u om dit formulier goed door te nemen, mocht het nodig zijn neem dit formulier samen met een partner of iemand anders door.

Mogelijke risico's en ongemakken

Bent u tussen de 18 en 25 jaar oud en woont u vanaf de huidige energiecrisis (lees: vanaf 2019) in Nederland? Dan bent u van harte welkom om deel te nemen aan dit onderzoek! Als u meedoet aan dit onderzoek zullen er geen fysieke, mentale, financiële of juridische risico's aan verbonden zijn. U heeft het recht om op elk moment van dit onderzoek te stoppen, u doet vrijwillig met dit onderzoek mee. Zijn er vragen die u liever niet wilt beantwoorden? Dan hoeft u dat niet te doen.

Veiligheid van gegevens

Ik doe mijn best om zo veilig mogelijk met uw privacy en gegevens om te gaan. Uw gegevens zullen gedurende het gehele onderzoek anoniem blijven. Het zal op geen enkele wijze mogelijk zijn om uw gegevens terug te leiden naar u. Ik zal daarom ook niet naar uw naam of persoonlijke gegevens vragen tijdens het onderzoek. Zoals eerder aangeven zal ik een audio opname maken van het interview.

De informatie en antwoorden die je geeft, worden vertrouwelijk behandeld en zijn alleen toegankelijk voor leden van het onderzoeksteam. Je antwoorden op de vragen zullen veilig worden opgeslagen op de OneDrive van de Universiteit Twente. De gegevens worden beveiligd met een wachtwoord en zijn alleen

toegankelijk voor leden van het onderzoeksteam. Zoals vereist door de Universiteit Twente worden alle onderzoeksgegevens (het uitgeschreven gesprek) bewaard in een met een wachtwoord beveiligd elektronisch bestand voor een periode van minimaal vijf jaar voordat ze worden vernietigd. De gegevens van de deelnemers zullen niet identificeerbaar zijn in publicaties of rapportages.

Het onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie van de faculteit Behavioural, Management and Social studies (BMS) van de Universiteit Twente. Het nummer van dit onderzoek is aangemeld als: 240259.

De geanomyniseerde onderzoeksresultaten worden gerapporteerd in een academisch scriptie en kunnen ook worden verspreid via tijdschriftartikelen en/of presentaties op conferenties.

Vrijwillige deelname

Ik wil nogmaals benadrukken dat het meedoen aan dit onderzoek op volledige vrijwillige basis is. U mag op elk moment van deze studie stoppen met deelname, hier hoeft u ook geen reden voor aan te geven. Alleen zullen uw gegevens, die tot dat moment zijn gegeven, gebruikt worden voor het onderzoek. Dit heeft als reden omdat u anonieme gegevens aanlevert.

Heeft u vragen, opmerkingen of zorgen over dit onderzoek en de manier waarop er met uw gegevens wordt omgegaan, dan kunt u contact opzoeken met:

Fleur van den Brink, Bachelor student

Faculteit technische natuurwetenschappen, Universiteit Twente

Email: f.vandenbrink-3@student.utwente.nl

Dr. Anne van Dongen, supervisor

Faculty of Behavior, Management and Social Science, Psychology, Health and Technology,
University of Twente

Email: a.vandongen@utwente.nl

De Universiteit Twente voert onderzoek uit in overeenstemming met de National Statement on Ethical Conduct in Human Research. Als u zorgen of klachten heeft over de ethische uitvoering van het project, kunt u contact opnemen met de manager Research Ethics op ethicscommittee-bms@utwente.nl. Dit project is ethisch goedgekeurd door de Commissie Mensgebonden Ethiek BMS/Domein Geesteswetenschappen en Sociale Wetenschappen van de Universiteit Twente.

U krijgt niet automatisch feedback over de resultaten van dit onderzoek. Als u deelneemt en na afloop van het onderzoek een samenvatting van de onderzoeksresultaten wilt ontvangen, kunt u een e-mail sturen naar de leden van het onderzoeksteam.

Bijlage C

Toestemmingsformulier

1. Ik heb het participanten informatieformulier gelezen en begrepen. Ik weet dat ik om meer informatie mag vragen zolang het onderzoek gaande is.
2. Ik begrijp dat dit onderzoek gaat over de motivatie van jongvolwassen om wel of niet energiebesparend gedrag te uiten.
3. Ik begrijp dat dit onderzoek aan mij vraagt om vragen zo eerlijk en uitgebreid mogelijk te beantwoorden.
4. Ik geef vrijwillig toestemming om deel te nemen aan dit onderzoek en begrijp dat ik kan weigeren vragen te beantwoorden en dat ik me op elk moment, zonder het opgeven van een reden, kan stoppen met deelname aan dit onderzoek.
5. Ik begrijp dat mijn deelname zal worden opgenomen in een grote dataset en mijn gegevens gelijk anoniem gemaakt zullen worden.
6. Ik begrijp dat over mij verzamelde persoonlijke informatie die mij kan bewijzen dat ik het ben, [bijvoorbeeld mijn e-mailadres], niet zal worden gedeeld buiten het onderzoeksteam en onmiddellijk anoniem zal worden gemaakt zodra alle gegevens voor het onderzoek zijn verzameld.
7. Ik begrijp dat de informatie die ik heb gegeven, zal worden gebruikt voor het onderzoek van de bachelor thesis en ook kan worden verspreid via tijdschriftartikelen en/of presentaties op conferenties. Ik begrijp dat een strikt anonieme versie van de onderzoeksgegevens kan worden gepubliceerd op de online open data repository Open Science Framework (<https://osf.io/>).
8. Ik begrijp dat alle informatie alleen vertrouwelijk zal worden behandeld en alleen voor onderzoeksdoeleinden zal worden gebruikt. Ik begrijp dat ik niet persoonlijk herkend zal worden op rapporten van dit project.
9. Ik draag alle aanspraken op patenten, commerciële exploitatie, eigendom of materiaal of producten die deel uitmaken van of voortkomen uit dit onderzoek over en doe afstand van deze aanspraken.
10. Ik begrijp dat dit onderzoek zal voldoen aan de National statement on Ethical conduct in Research Involving Humans van de National Health and Medical Research Council en aan het privacybeleid van de Universiteit Twente.
11. Ik begrijp dat dit onderzoek is goedgekeurd door de Commissie Mensgebonden Ethiek van de Universiteit Twente en dat ik bij vragen contact met hen kan opnemen via ethicscommittee-bms@utwente.nl.

Gaat u akkoord met de bovenstaande informatie? *Graag 1 vakje aankruisen.*

JA

NEE

Datum en handtekening participant:

Bijlage D

Interviewschema

Energiebesparing: wat motiveert jongvolwassenen om daaraan mee te doen?

Een kwalitatief onderzoek

1. Toestemming van de participanten

- a. *Vraag de participanten om het getekende toestemmingsformulier*
- b. *Vraag aan de participant of alles voor diegene duidelijk is, zijn er nog vragen, deze beantwoorden*

2. Leg nogmaals voor de participant kort uit wat het doel van het onderzoek is en wat er van de participant verwacht wordt: In dit onderzoek ga ik uitzoeken wat de motivatie van jongvolwassenen tot het wel of niet uiten van energiebesparend gedrag is tijdens de huidige energiecrisis waar wij ons nu in bevinden. Om dit uit te zoeken ga ik jongvolwassenen interviewen en vragen naar hun motivatie en de verschillende factoren die tot deze motivatie tot wel of geen energiebesparend gedrag leiden. Het interview zal in totaal 30 tot 60 minuten duren. Tijdens het interview mag je stoppen op elk willekeurig moment. Ik start nu de audio-opname.

3. Inleiding interview

- a. *Vanaf nu worden de audio-opnames gestart. Alles wat nu wordt gezegd wordt als data beschouwd in het onderzoek. Het interview begint.*
- b. *In dit interview gaan wij het hebben over de huidige energiecrisis. Ik ga u vragen stellen over hoe u dagelijks wel of niet bezig bent met besparen van energie. We gaan het hebben over uw motivatie, woonsituatie, en ten slotte over de mogelijke impact van de energiecrisis op uw fysieke en mentale gezondheid. Ik wil nog toelichten dat er geen goede of foute antwoorden zijn binnen dit onderzoek. Het is belangrijk dat u gelijk verteld wat in u opkomt, wat u voelt en wat u mening is over het onderwerp wat ik aan u vraag. *Vraag of het duidelijk is voor de participant dat er geen goede en foute antwoorden zijn en dat de participant gelijk opnoemt wat er opkomt.* Dan begin ik nu met de eerste vraag.*

4. Demografie van de participant

- a. *Wat is uw leeftijd?*
- b. *Wat is uw gender?*
- c. *Wat is uw woonsituatie, thuiswonend of uitwonend (op uzelf of met iemand samen)?*

5. Start interview (vragen)

- *Wat doet u in uw dagelijks leven om energie te besparen?*
 - *Als de participant niks meer kan bedenken, laat dan de lijst met materiële en persoonlijke gedragsmatige aanpassingen zien.*
- *Kunt u uitleggen waarom u de keuze heeft gemaakt om (benoem max. 3 energiebesparende acties) toe te passen in uw dagelijks leven? (Bij het energiebesparend gedrag)*
 - *Kunt u toelichten wat de impact van die keuzes zijn op uw dagelijks leven?*
 - *Verder toelichten zoals:*

- *Energierkening*
- *Kwaliteit van leven*
- *Benoem het gedrag van de participant die ze niet doen (zie lijst hierboven). Waarom heeft u de keuze gemaakt om dit niet toe te passen in uw dagelijks leven?*
 - *Verder vragen naar:*
 - *Wat zou u motiveren om energie te besparen? (Bij antwoord ja en nee)*
- *Voelt u zich verantwoordelijk om energie te besparen?*
 - *Verder vragen naar:*
 - *Waarom wel of niet?*
 - *Hoe komt het dat u zich daar wel of niet verantwoordelijk voor voelt?*
 - *Op welke manier uit het gevoel van verantwoordelijkheid bij u?*
 - *Wat vindt uw omgeving van energiebesparing?*
- *Door de energiecrisis wordt de gasrekening en andere kosten gerelateerd aan energie steeds hoger, beïnvloedt dat uw levensstijl? Zo ja: hoe?*
 - *Indien nodig uitleggen: uw manier van leven wat u hanteerde voorafgaand aan de periode van de stijgende energiekosten.*
 - *Beïnvloeden de stijgende kosten door de energiecrisis uw gezondheid? Zo ja: hoe?*
 - *Heeft u aanpassingen moeten maken in uw dagelijks leven door de duurdere maandlasten?*
 - *Antwoord ja: wat heeft u moeten aanpassen?*
 - *Wat heeft dat voor impact gemaakt op uw welzijn?*
 - *Antwoord nee: waarom heeft u geen aanpassingen gedaan?*
- *Op wat voor manier denkt u dat uw woonsituatie bijdraagt aan dat u (wel of niet) energie bespaart?*
- 6. *Als uw woonsituatie anders zou zijn (bij ouders of alleen), hoe zou uw energiebesparing er dan uit zien?*

Afsluiting interview

- a. *Dit waren voor nu mijn vragen. Zijn er nog vragen of toelichtingen die graag nog kwijt wilt? Participant krijgt nu de tijd om na te denken.*
- b. *Ik wil je heel erg bedanken voor het deelnemen aan mijn onderzoek. Zijn er op dit moment nog vragen of opmerkingen over het onderzoek? Beantwoord deze vragen mochten die er zijn*
- c. *Dan sluit ik nu het interview af en stop ik de opnamen, dank voor je medewerking*

De geluidsopnames worden gestopt en het interview

Bijlage E

Dit zijn voorbeelden van materiële aanpassingen:

- *Radiatorfolie*
- *Tochtbestrijding*
- *Spouwmuurisolatie*
- *Vloerisolatie*
- *Beter geïsoleerd glas*
- *Energiezuinige elektrische apparaten*
- *Ledlampen*
- *Slimme thermostaat*
- *Waterbesparende douchekop*
- *Zonnepanelen*
- *Een zonneboiler*
- *Een waterpomp*

Dit zijn voorbeelden van persoonlijke gedragsmatige aanpassingen (die dus invloed hebben op uw gedrag).

- *Minder lang/ minder vaak douchen*
- *Douchen op de sportclub/ andere locaties*
- *Thermostaat terugdraaien en de temperatuur in mijn huis verlagen*
- *Alleen verlichting aan te doen in de kamer waar ik ben*
- *Apparatuur volledig uit te schakelen als ze niet gebruikt worden*
- *Minder vaak in bad te gaan*
- *Slimmer de vaatwasser te gebruiken*

Bijlage F

Tabel 1

Energiebesparende gedragingen (materiële aanpassingen)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal participanten</i>
Verwarming	Alternatieve verwarming	“En s ‘avonds hebben wij altijd gewoon een palletkachel aan.” (P1)	4
	Warmtepomp	“En een waterpomp hebben we al. Die staat bij ons in de garage” (P6)	2
Huisisolatie	Raamisolatie	“We hebben van dat plakfolie op het raam zitten als het te veel tocht.” (P7)	6
	Warmte-isolatie	“We hebben ventilatoren onder de verwarming zitten. Die hebben extra lucht. Door extra de warmte te kunnen verdelen.” (P7)	4
	Tochtbestrijding	“Tochtbestrijdingen hebben wij ook. Bij de voordeur hebben we zo'n plankje ervoor gemaakt, zodat er niks meer doorheen gaat. En bij de kelderduur hebben we ook tochtstrip eronder.” (P4)	1
Energiezuinige verlichting	Ledlampen	“ledlampen hebben we overal” (P6)	2
	Gloeilampen eruit	“En allemaal alle gloeilampen en dat soort dingen zijn er sowieso allemaal uit. Ook bij oma en in het bakhuisje.”(P9)	1

Energieopwekking	Zonnepanelen	“We hebben zonnepanelen op de schuur.” (P9)	3
------------------	--------------	---	---

Tabel 2

Energiebesparende gedragingen (gedragmatige aanpassingen)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal participanten</i>
Gebruik verwarming	Verwarming verlagen	“De verwarming heeft altijd rond de 18 staan, dus dat is een beetje wat minder normaal. Dus daar heb ik wel rekening mee gehouden.” (p4)	6
	Verwarming uitzetten	“We hebben de verwarming eigenlijk hier nooit aan.”(P1)	2
	Verwarming uit en verlagen	“We hebben de verwarming eigenlijk nooit aanstaan In winter ook bijna niet. Ik heb een liever een dikke trui Verwarming aan dan warmer zetten. En als we het warm doen, dan is het meestal tot 19 graden. Dat is echt max.” (P3)	2
Gebruik verlichting	Uitzetten verlichting	“Verlichting aandoen in de kamer waar ik ben.”(P4)	6
Douchegedrag	Kort douchen	“Proberen niet zo lang te douchen” (P7)	3
	Douchen op andere locatie	“Ja, ik douche veel op de sportclub. In principe drie keer in de week. Dus dan hoef ik nog maar één keer thuis te douchen.” (P9)	4
	Minder vaak douchen	“En verder douche ik hier dan denk ik in de	1

		week twee keer dan thuis” (P2)	
	Kort en minder vaak douchen	“... minder lang en vaak douchen...” (P2)	1
	Kort en koud douchen	“Ik douche sowieso niet langer dan vier minuten. Vaak koud ook.” (P3)	1
Gebruik elektronica	Wasmachine efficiënt gebruiken	“Niet een wasmachine aanzetten als die halfvol is.”(P9)	4
	Afwasmachine efficiënt gebruiken	“Ja, de vaatwasser op eco. Die hebben wij vaak op eco zitten” (P7)	6
	Elektronica niet onnodig aanlaten staan	“Thuis letten we wel op elektronica, dus niet onnodig. Dingen aan laten staan, niet onnodig. Koffiezetapparaten, tv's, dat soort dingen gebruiken als we niet thuis zijn.”(P9)	1

Tabel 3

Motivatie (positief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Milieu	Beter voor milieu	De deelnemer legt uit dat hij gemotiveerd is om energie te besparen voor het milieu	“Het is simpelweg wel beter voor het milieu.”(P3)	6
	Keuze tussen energiebronnen	De deelnemer beschrijft dat er een keuze is gemaakt tussen energiebronnen	“Energieprijs is langer niet zo duur is als het gas. En de apparaten die ik had zijn niet	1

		op basis van de kosten en de snelheid waarmee de ruimte in het huis verwarmt kan worden,	zulke energieslurper. Ik heb juist een elektrische kachel extra neergezet. Om het wat sneller behagelijker te krijgen in de woonkamer. Zodat ik zal besparen op het gas. Want met 1 kW stroom kan ik het sneller verwarmen dan met een kub gas.”(P5)	
Financiën	Geld/Geld besparen	Door de stijgende kosten wordt de deelnemer bewuster van de kosten en zijn geld.	“En als energieprijzen zo belachelijk omhoogschieten. Dan word je er voor jezelf wel een beetje bewuster van. Omdat je dat toch enigszins zonde vindt van je centen. Je kan het ook ergens anders aan uitgeven.”(P5)	10
Aanpassingen in gedrag	Aangeleerde gewoonten	De deelnemer beschrijft dat het energiebesparend gedrag allereerst niet ontstaan is door de energiecrisis maar door het gedrag wat het gezin altijd al heeft geuit. Dit gedrag heeft zich voortgezet tijdens de crisis.	“Maar eigenlijk deden wij dat of ik dat al vanaf vroeger al wel. Dus ook toen er nog niet zo'n crisis was. En ja, het is dan nu belangrijk dat we het nog blijven doen. Ja, dat is eigenlijk. Ik heb het niet meer gaan doen omdat het nu zo is. We deden het eigenlijk al.” (P2)	1
	Gemakkelijke aanpassingen	De deelnemer verklaart dat de motivatie om energiebesparend gedrag te uiten is	“En vooral zijn dingen die je gewoon automatisch... Of ja, die je gewoon...	4

Rekening houden met toekomst	Toekomstgericht	<p>omdat sommige aanpassingen in het gedrag makkelijk zijn of automatisch al gebeuren.</p> <p>De participant bespaart om er in de toekomst voordeel van te hebben.</p>	<p>Makkelijk kan doen, wat niet veel energie of iets kost, zodat het gewoon makkelijk is.”(P7)</p> <p>“Misschien toch dat het dan... voor de wereld ook wel beter is voor ons ook later. Dat wij er profijt van gaan hebben.”(P4)</p>	1
	Toekomstplannen huisvesting	<p>De deelnemer wil binnenkort op zichzelf gaan wonen. De deelnemer veranderd zijn gedrag om daar later profijt van te hebben.</p>	<p>“En ik wil zelf op mezelf gaan wonen. Dus ik ben nu daar ook wel een beetje mee bezig. Dat ik denk oh ik kan echt prima gewoon daar nu alvast wat aanpassingen in maken.”(P9)</p>	2
Doelgericht besparen	Nastreven doelen	<p>De motivatie om te besparen zal voor de deelnemer zijn als er een doel achter zit (financieel of maatschappelijk).</p>	<p>“Ja inderdaad. Als er echt een doel achter zit. Dat je merkt dat het echt helpt voor energiecrisis. Of voor jezelf. Voor je eigen kosten. Maar ook voor. Ja. Gewoon om je heen. Als je daar echt de doelen van ziet. Kijk als je dit doet dan bereik je dit. Misschien dat dat wel motivatie geeft”(P2)</p>	1
Maatschappelijke verantwoording	Voorbeeldfunctie	<p>Het motiveert de deelnemer om energiebesparend gedrag te uiten op het moment dat hij het gevoel heeft dat hij een</p>	<p>“Stukje voorbeeldfunctie.” (P3)</p>	1

Eigen impact	<p>voorbeeldfunctie heeft.</p> <p>Het motiveert de deelnemer als diegene deel is van de veranderende situatie die volgens hem een betere weg bewandelt.</p>	<p>“Dat jij deel bent van een veranderende situatie zeg maar.” (P3)</p>	1
--------------	---	---	---

Tabel 4

Motivatie (negatief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Beperking door woonsituatie	Beperking door huurhuis	Er is weinig motivatie vanuit de deelnemer om te besparen vanwege de beperkingen die verbonden zijn aan het huurhuis waar diegene op dit moment woont.	“Omdat het momenteel een huurhuis is. Dus wij moeten alles namelijk bepalen met de huurbaas. Die zou dat dan moeten aanpassen. En omdat we hier niet meer heel lang wonen, gaan we dat nu niet helemaal aanpassen.” (P1)	4
Financiën	Onmacht door financiën	De deelnemer geeft aan dat door financiële beperkingen, energiebesparend gedrag nog niet volledig mogelijk is.	“Ja, zonnepanelen dat is wel vrij prijzig natuurlijk. Dus we zijn er wel mee bezig. Maar dat kan dus nog wel even duren.”(P6)	3
Overheid	Verplichting vanuit de overheid	De deelnemer voelt zich niet geroepen om te	“Het moet sowieso gebeuren. Het	1

		besparen door wantrouwen ten opzichte van de overheid.	gaat nergens anders over. Dan energie besparen en... Ja, noem maar alles maar op. Iedereen die bemoeit. Dan? Als je wil groener gaan leven. Omdat dat vanuit Den Haag ...” (P5)	
Gemakzucht	Niet besparen door gemak	De deelnemer vertelt dat door gemakzucht en luiheid weinig energiebesparend gedrag wordt geuit.	“Maar ik ben eigenlijk dan wat te lui om dat inderdaad aan te passen.” (P6)	3

Tabel 5

Verantwoordelijk (positief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Gemeenschapsgevoel	Iedereen heeft een aandeel	Verantwoordelijkheid ontstaat bij de deelnemer aangezien zij gelooft dat iedereen een aandeel heeft in energiebesparing.	“Ik denk dat het belangrijk is om met z'n allen denk ik de aarde goed en gezond te blijven houden. En ik denk dat iedereen daar een aandeel aan heeft” (P1)	4
	Voorbeeldfunctie	De deelnemer voelt zich verantwoordelijk om een voorbeeldfunctie te hebben naar de maatschappij.	“Kijk, als ik iets verander, dan is het maar een heel klein deeltje van het hele grote geheel. Ja, maar ik denk dat je ook als jong persoon, zeker in de energiecrisis die	1

			we nu in zitten, dat je een soort voorbeeldfunctie hebt voor de rest van de samenleving. Want wij zien wel in wat het misschien teweeg kan brengen. Als we die gedragsmatige veranderingen invoeren” (P3)	
	Onderdeel van beweging	De deelnemer voelt zich verantwoordelijk om onderdeel te zijn van een beweging.	“Ja. Aan het milieu. Aan verandering of iets. Ja, inderdaad. Dat je gewoon iets teruggeeft ook.” (P7)	2
Financiën	Geld besparen	De deelnemer voelt zich verantwoordelijk om geld te besparen en dus energie te besparen.	“Ja, gewoon dat je energie moet besparen om dus geld te besparen.” (P1)	1
Milieu	Tegen onnodige verspilling	De deelnemer voelt zich verantwoordelijk om niet zomaar onnodig te gaan verspillen.	“Nou omdat je eigenlijk best wel veel hoort dat het eigenlijk heel veel wordt verspild. Maar ook gewoon met voedsel. En met dat soort dingen. Dat je eigenlijk daar ben je wel mee bezig dat je niet zomaar iets weggooit of laten lopen het water.” (P2)	1
Vanzelfsprekendheid	Gevoel van vanzelfsprekendheid	De participant verteld dat vanzelfsprekendheid (het bewust zijn van)	“Of dat je omdat je ook doorhebt dat het niet vanzelfsprekend is dat alles maar	1

		leidt tot verantwoordelijkheid.	zo doet en loopt zoals het gaat.” (P2)	
Toekomstgericht	Toekomstgericht	De deelnemer legt uit dat zij zich verantwoordelijk voelt voor de toekomst.	“Aan de ene kant wel omdat het... Ja, de toekomst hangt al... ons natuurlijk anders als wij het niet doen. Het wordt alleen maar erger denk ik dan. En dan... Ja, wordt het later dus voor je kinderen... misschien later, voor de andere generatie... wordt het alleen maar moeilijker, denk ik.” (P4)	1

Tabel 6

Verantwoordelijkheid (negatief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Collectieve inspanning	Weerstand samenleving	De deelnemer voelt zich niet verantwoordelijk omdat er nog niet een gevoel van collectieve inspanning is.	“En aan de andere kant... Ja, als alleen ik het doe, dan werkt het ook niet. Dus moet toch iedereen het doen. Dus dat weerhoudt mij een beetje tegen.” (P4)	1
Maatregelen overheid	Geen verantwoordelijkheid door overheid	De deelnemer voelt zich niet verantwoordelijk door het wantrouwen tegenover de overheid.	“Door hoe ze het hier in Nederland hebben opgepakt	1

			met de energie” (P5)	
	Regels vanuit de overheid	De deelnemer voelt zich niet verantwoordelijk door de regels en acties vanuit de overheid.	“Er is nu zelfs een overschot aan energie [...] Zo groen mogelijk en zoveel mogelijk energie gaan besparen. Maar we kunnen het niet eens kwijt. Wat we nu opwekken.” (P5)	1
Niet bezig met besparen	Nalatig met besparen	De deelnemer legt uit dat hij door zijn lage gevoel van verantwoordelijkheid, zich niet bezighoudt met besparen.	“Dat ik er misschien lichtzinnig mee omga. En eigenlijk gewoon... Geen aandacht aanbesteed verder.” (P5)	1
Omgeving	Geen verantwoordelijkheid door omgeving	De deelnemer zegt dat door de omgeving die niet actief is met besparen, haar verantwoordelijkheidsgevoel minder is.	“Omdat ik denk ik ergens nog niet enorm de nood ervan inzien. [...] Ik heb niet echt heel veel mensen in mijn omgeving die er zo bewust mee bezig zijn. En daardoor denk ik ook niet dat ik me er specifiek verantwoordelijk voor voel. Omdat ik misschien heel egoïstisch gezegd. Anderen dat ook niet heeft gezien. En daarom moet ik het dan wel doen. Ja. Ik denk dat dat voornamelijk bij mij dat dat nog	1

niet zo enorm is.”
(P8)

Tabel 7

Invloed van omgeving (positief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Invloed partner	Instemming door partner	Door de positieve invloed van de partner wordt het energiebesparend gedrag van de deelnemer vergroot.	“Nou, mijn vriend denkt er dat zelf over, want het is natuurlijk ook zijn portemonnee. Ja. Ja, ik weet niet precies hoe hij erover denkt qua milieu.” (P1)	1
	Besparen door partner	Doordat de partner veel bezig is met energie besparen, gaat de deelnemer met hem mee.	“Nou, ik weet dat [NAAM] er... heel erg van is. Want die let daar allemaal op. En daar ga ik een beetje op mee. Dus die heeft ook al die dingen bedacht. Want dat zie ik niet.” (P4)	2
Invloed ouders	Besparende ouders	De deelnemer legt uit dat door de positieve invloed van de ouders, de deelnemer ook bespaart.	“En mijn ouders weet ik... eigenlijk niet zo heel goed meer. Volgens mij ook wel hoor. “(P4)	1
	Besparen onderdeel opvoeding	De deelnemer legt uit dat doordat besparen in zijn opvoeding terugkwam, zijn omgeving positief bijdraagt aan zijn energiebesparend gedrag.	“Er enigszins hetzelfde in staan. In de zin van gedrag. Dingen uitdoen die je niet nodig hebt. Lampen uitdoen waar je niet bent. Dat soort dingen. Maar dat is gewoon deel van de opvoeding geweest denk ik. (P5)	2
Invloed huishouden	Dezelfde gedachtegang binnen huishouden	Binnen het huishouden van de deelnemer zijn dezelfde normen over energiebesparing.	“Ja, die zijn er ook allemaal mee eens eigenlijk. Of ja, die dragen ook een steentje bij.”(P7)	2

Invloed omgeving	Bewustzijn door omgeving	Dat draagt positief bij. De deelnemer legt uit dat door de omgeving de mate van bewustzijn bepaalt kan worden.	“Maar ik denk als je het vanuit je omgeving niet heel bewust meekrijgt dat je er zelf ook niet heel bewust mee omgaat” (P6)	2
	Gestimuleerd door omgeving	De deelnemer legt uit dat haar omgeving een stimulerende factor is voor haar energiebesparend gedrag.	“En als je ziet dat daar iedereen dat wel dus echt goed doet. En ook qua douchen en zo. Dan neem je dat zelf ook weer mee en kun je het ook weer overdragen.”(P6)	1
	Invloed door gesprekken	Door gesprekken te voeren met mensen in haar omgeving, begint de deelnemer meer te begrijpen wat de achterliggende gedachten en motivaties zijn voor energiebesparing.	“Ja ik denk een paar jaar geleden was ik er sowieso niet heel erg mee bezig. En nu door zowel het horen en het gesprek aangaan vanuit de omgeving. En gewoon het idee van hey ik snap nu” (P9)	2

Tabel 8

Invloed van omgeving (negatief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Andere gedachtegang binnen huishouden	Ouder ziet noodzaak niet	De deelnemer wordt niet gestimuleerd vanuit zijn omgeving door zijn ouder.	“Dus weer tegen soort van niet de noodzaak er helemaal van inzien, omdat het makkelijk is. Want ze hebben het nog. Dan hoeft je niet meer te kopen.”(P3)	1
	Comfort boven besparen	De deelnemer vertelt dat er binnen het	“Ik denk dat als we hier thuis krapper bij kas hadden gezeten,	1

		huishouden andere gedachten zijn over energiebesparing.	dat het dan ook wat sneller en meer was veranderd misschien. Maar dat is gewoon niet het geval. En dus heb ik het idee dat er nog best wel snel gekozen wordt voor de comfort kant.” (P9)	
Geen invloed omgeving	Douchen op club niet gestimuleerd	De deelnemer legt uit dat de omgeving niet stimulerend is om energiebesparend gedrag te uiten.	“En ja, douchen op de sportclub zou ook best wel kunnen. Maar het is meer dat heel mijn tennisgroep niet doucht op de club. En dan ga je dat zelf ook minder snel doen.”(P6)	1
	Omgeving niet actief	De omgeving van de deelnemer is niet actief met energiebesparing. Op het moment dat dit wel zou zijn, dan zou de deelnemer wel wat actiever zijn met besparen.	“Er zijn nu momenteel in mijn omgeving niet echt heel veel mensen enorm bezig met duurzaamheid. Maar ik denk als dat meer erover zou gaan. Dat dat ook bij mij wel iets zou triggeren. Van oh. Zo kan het inderdaad ook. En daar heb ik nog niet over nagedacht.”(P8)	1

Tabel 9

Invloed op levensstijl (positief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Douchegedrag	Aanpassen douchegedrag	De deelnemer heeft haar douchegedrag moeten aanpassen door de energiecrisis.	“Hm. Ik denk op het stukje douchen wel. Eerder douchte ik eigenlijk wel elke dag. En daar heb ik wel in moeten aanpassen.” (P1)	1

Hiërarchie binnen huishouden	Ouders bepalen gedrag	Door de energiecrisis bepalen de ouders van de deelnemer vaker wat wel of niet gebruikt mag worden in het huis.	“Dat je toch oplet wanneer doe je het aan wanneer gebruik je het. Is het nodig? Ja dat beïnvloedt mijn leven wel. Omdat zij dan eigenlijk nog steeds soort van de baas zijn in huis. En zij zeggen dat het zo gaat. En dat accepteer ik ook. Maar dat beïnvloedt wel. Want je moet er wel rekening mee houden.” (P2)	1
Aangepaste levensstijl	Minder recreatieve levensstijl	De deelnemer vertelt dat door de energiecrisis, er een minder recreatieve levensstijl is.	“Nadelig. Denk ik. Je kan veel minder... Leuke dingen gaan doen. Omdat je toch enigszins ongevraagd opeens veel meer aan energie betaalt. Terwijl je nagenoeg hetzelfde gebruikt.” (P5)	3
	Levensstijl met oog op toekomst	De levensstijl van de deelnemer is veranderd om rekening te houden met de toekomstige woonsituatie.	“Waardoor ik nu al meer kijk naar, hé, waar kan ik dingen besparen? Hoe kan ik dingen goedkoper doen? Hoe kan ik mijn eigen weg vinden in zo goed mogelijk ervan afkomen zonder dat er straks rekeningen aan mij hangen? Dus het voelt een beetje alsof ik nu nog in een veilige context zit of zo om naar dat soort dingen te zoeken. Want ik woon nu nog niet op mezelf. Maar ja, dat is wel iets, een soort lopende band wat de hele tijd in mijn achterhoofd denk ik een beetje draait”(P9)	1
Financiële overwegingen	Rekening houden met uitgaven	De deelnemer heeft veel	“Ja, je moet wel meer oppassen qua energie.	1

Financiële
overwegingen

meer
rekening
moeten
houden met
haar
financiën
vanwege de
crisis.

En je uitgaven op iets,
omdat je daar rekening
mee moet houden en
dat ook nog niet
duurder kan worden.
Dus dat je wel een
soort van buffertje
overhoudt qua je geld
voor je energie.
Ja.”(P7)

Koopgedrag
bewuster

Het
koopgedrag
van de
deelnemer is
veranderd, er
wordt veel
bewuster
nagedacht om
de noodzaak
van
producten.

“iets bewuster denk ik 1
wel van wat ik koop
en... dat ik er echt wel
over nadenk... als ik
iets koop of dat ik echt
nodig heb... of dat
gewoon voor de lek of
voor de... leuk is
misschien.” (P4)

Tabel 10

Invloed op gezondheid (positief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Mentale gezondheid	Geïrriteerde blik naar samenleving	De deelnemer voelt zich soms geïrriteerd ten opzichte van de samenleving omdat hij het gevoel heeft dat er niet genoeg aan energiebesparing wordt gedaan.	“Dat neem ik soms een beetje over en dan krijg ik ook een beetje een soort geïrriteerde blik naar de samenleving en dan moet ik weer even terug naar oké maar wat hoe voelt het nou voor jezelf dus dan gaat dan is dan ga je kijken naar hoe weer die intentie daar ook in is en je gedrag daarin is dan kan het best een beetje “(P3)	1

Klachten door ander gedrag dan intentie	De deelnemer legt uit dat door een scheefverhouding van intentie en gedrag hij soms mentale klachten ondervindt.	“en als je hier je intentie ligt en je gedrag hier daar ga je best wel in jouw eigen welzijn dan kan je best wel je eigen brein het loopje laten nemen ja en daar probeer ik mij soms een beetje wat te kalmeren.”(P3)	1
Mentale impact door externe factoren	De deelnemer voelt zich soms chagrijnig door de slechte huisvesting en door de dure maandlasten.	“Misschien mentaal wel. Omdat het je soms misschien best wel chagrijnig kan maken. In de zin van... Ik heb er niet voor... Ja ik heb wel voor dit huis gekozen. Maar niet voor gekozen om het zo beroerd te isoleren en dergelijke. En dat is niet mijn verantwoording vind ik.”(P5)	1
Mentale impact door financiën	De deelnemer legt uit dat door de hoge lasten, hij soms mentale klachten ondervindt.	“En je moet wel zelf meer gaan betalen. Daarin. En dat kan... Mentaal best wel vreten.” (P5)	1
Mentale impact door minder mogelijkheden	De deelnemer heeft moeite dat ze als jongvolwassenen weinig mogelijkheden heeft door de hoge prijzen.	“Met alle gesprekken die erover gaan en gewoon het extreme waarin alles nu zoveel duurder wordt en zoveel. Dat doet mij wel veel. Het feit dat ik als 21 -jarige graag op mezelf zou willen wonen maar alles in deze wereld zo duur is. Dat is wel iets wat ik echt het lastige daaraan vind.” (P9)	1
Machteloosheid	De deelnemer heeft een gevoel van	“Dan is er inderdaad maar tot een beperkte mate invloed wat ik uit	1

machteloosheid waar ze weinig invloed op heeft. kan oefenen daarop. Dus ja deels voelt dat wel machteloos. Ja. Dat ik denk ja ik kan er niks aan doen.”(P9)

Tabel 11

Invloed op levensstijl (negatief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Gewoonten	Aangeleerde gewoonten	De energiecrisis heeft geen verandering gebracht in de levensstijl van de participant. Dit komt omdat het energiebesparend gedrag voor haar als gewoon wordt beschouwd.	“Ik moet zeggen. Ik leef gewoon normaal hoe ik normaal leef. Dus ja. Lampen achter je uitdoen. En ja. Het is niet dat mijn leven daar wordt beïnvloed.”(P2)	1
Financiële impact	Weinig impact op maandelijks kosten	De deelnemer legt uit dat er weinig financiële veranderingen zijn geweest.	“Impact? Nou ja. Ik kan het niet echt zeggen dat het zijn vruchten afwerpt. Want het is maar de energieprijis met heel iets gedaald. Maandelijks. Maar ja, toe maar.” (P5)	2
Afstand impact energiecrisis	Afstand impact financiën	De deelnemer beschrijft dat omdat zij de rekeningen niet ziet, dat ze een soort afstand heeft. Daardoor heeft ze weinig verandering meegekregen.	“Ik moet eerlijk zeggen dat mijn moeder die gasrekening betaalt en energierekening. [...] Dus ja, het zit niet zozeer in mijn eigen portemonnee. Daarom voelt het een beetje ver weg.”(P3)	1
Lage impact levensstijl	Comfort zorgt voor weinig impact	De deelnemer legt uit dat er eerder voor comfort wordt	“Dus ik zou niet zeggen dat die impact heel groot is. Het is eerder zeg maar, het	1

gekozen, waardoor er weinig verandering is te zien in levensstijl.

klinkt echt heel verwend. Maar het is meer een beetje dat verwende stukje van oh het is lekker warm of het is lekker makkelijk of het is lekker comfortabel. Dat gaat er een beetje af. Maar om dat nou als een probleem te bestempelen. Dat vind ik wel echt heel extreem klinken. Dus ja het heeft niet per se een hele negatieve impact.”(P9)

Tabel 12

Invloed op gezondheid (negatief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Mentale gezondheid	Geen mentale klachten	De deelnemer ondervindt geen mentale klachten door de energiecrisis.	“Nou, dan denk ik bijvoorbeeld aan klachten zoals... stress of zo, dat je er veel voor moet betalen. En ik denk dat we daar van het begin af aan denk ik daar al rekening mee houden. Dus het is niet dat het iets van klachten oplevert of zo.”(P1)	2
Impact algehele welzijn	Weinig impact	Er is weinig impact op het algehele welzijn van de deelnemer.	“dat is gewoon iets dat op een gegeven moment automatisch gebeurt. Dus dat heeft niet zozeer impact.”(P6)	1
	Geen impact	Er is geen impact op het algehele welzijn van	“Momenteel beïnvloed dat niet. Nee.”(P8)	1

de
deelnemer.

Tabel 13

Thuiswonend (positief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Thuiswonend voordelig	Eigen uitstoot lager	De deelnemer legt uit dat thuiswonend positief is aangezien zijn uitstoot laag blijft.	“dus voor mij is thuiswonend zijn nog best wel goed voor mijn eigen uitstoot ik hou rekening met andere mensen omdat die dus ook ermee bezig zijn en ze houden elkaar een beetje scherp”(P3)	1
	Kosten besparen	De deelnemer vertelt dat door thuiswonen er kosten worden bespaard.	“Ik denk dat het vrij gunstig is dat ik nu nog thuis woon. En ik denk dat dat mijn moeder ons dus wel aanspoort om aan bepaalde dingen te denken. Dat je dus de kosten met z'n drieën op deze manier vrij laag houdt. En je zit in één huis. Dat is denk ik voordelig.”(P6)	1
Motiverende ouder	Motivatie vanuit huishouden	De thuiswonende situatie van de deelnemer is positief aangezien de deelnemer gemotiveerd wordt om energie te besparen door haar ouder.	“Mijn woonsituatie draagt in die zin bij. Dat mijn moeder me daar heel erg op wijst. Maar dan voornamelijk als motivatie. Dat het geld bespaart.”(P8)	1

Tabel 14*Thuiswonend (negatief)*

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Thuiswonend minder energiebesparend	Minder besparend gedrag uiten	Thuiswonen is volgens de deelnemer niet positief omdat er minder energiebesparend gedrag wordt geuit.	“Nee, daarvoor denk ik, toen ik nog thuis woonde, denk ik dat dat wel minder was.”(P1)	1
Onverschillig omgaan met besparen	Laksheid	De deelnemer legt uit dat door thuis wonen het gevoel van laksheid vergroot wordt. Daardoor is er minder energiebesparend gedrag.	“Ja, een beetje laksheid. Omdat, ja, mijn ouders... dan toch wat doen, weet je wel. Niet dat ze het uitdoen, maar... met de energie dan bezig zijn. Ik ben dan... niet zo bewust van hoe nu het is... en wat er allemaal gebeurt en dat soort dingen. En dat ben je nu natuurlijk wel. Dus ik denk dat ik dan gewoon heel laks ga worden. Als ik in een andere situatie zit.”(P4)	2
	Gemakzucht	De deelnemer beschrijft dat door thuis wonen er meer gemakzucht is. Daardoor werd energiebesparing vermindert.	“Dat je daar denk ik toch wel mee op let. Ja, wat ik net inderdaad ook zei. Dat toen ik thuis woonde het allemaal wel wat gemakkelijker was. Dat je dan snel even iets in de was deed omdat je graag wat aan wou. Dat je even snel ging douchen omdat je vond dat het nodig was. Dat je de verwarming wat harder zet omdat	1

			je het koud had. En ik denk nu dat mijn verantwoordelijkheid daarin wat groter is.”(P1)	
	Noodzaak niet inzien	De deelnemer legt uit dat door thuis wonen de noodzaak om energie te besparen niet ingezien wordt.	“Ik denk dat het niet bijdraagt. Omdat ik thuis woon, voel ik denk ik minder die noodzaak”(P9)	1
Besparen niet aangeleerd	Besparen geen onderwerp in opvoeding	De deelnemer legt uit dat besparen niet in de opvoeding was. Daardoor draagt thuis wonen niet bij aan energiebesparing.	“En mijn ouders hebben daar ook nooit over gehad eerder. Oké. Ja, wel een beetje besparen en gewoon... dan de verwarming eruit zetten. Kachel wel aan... dat soort dingen wel, maar niet zo heel specifiek”(P4)	1
Hiërarchie	Hiërarchie binnen huishouden	Door de hiërarchie binnen het huishouden, voelt de deelnemer zich bezwaard om het huishouden te motiveren om energie te besparen. Daardoor wordt haar energiebesparing gelimiteerd.	“Ik ga niet de hele dag als 21 -jarige hier zitten te zeggen, nou die thermostaat gewoon een laag, doe nou dit. Dat voelt ook niet als mijn plek namelijk. Maar als ik alleen ben, dan zou ik daar wel continu op letten.”(P9)	1

Tabel 15

Uitwonend (positief)

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
-------------	----------------	------------------	--------------	---------------------------------------

Financiën	Financiële verantwoordelijkheid	De deelnemer legt uit dat door op zichzelf te wonen er een grotere verantwoordelijkheid is om energie te besparen en zo ook geld te besparen.	“Ik denk dat nu inderdaad de grootste reden is dat je, nou ja, nu toch elke maand jaarlijks rekeningen binnenkrijgt en dat je daar wel op let. En toen je thuiswonend was, denk ik dat dat anders is, omdat je dan denk ik toch wat gemakkelijker denkt over alles, omdat je daarin geen verantwoordelijkheid hebt voor het betalen van iets.”(P1)	3
Bewustwording	Grotere bewustwording	De deelnemer beschrijft dat door uitwonend te zijn er een grotere bewustwording is.	“Dus dan ben je er toch... minder bewust mee dan als je nu op jezelf woont. Want dan moet je zelf wel betalen en zelf... allemaal doen. Dus dan ga je toch daar meer op... letten en meer mee bezig zijn dan wel dan... dat je thuis zit.”(P4)	3

Tabel 16

Woonsituatie/-plaats

<i>Code</i>	<i>Subcode</i>	<i>Definitie</i>	<i>Quote</i>	<i>Genoemd door aantal deelnemers</i>
Houding in dorp/stad	Stad actievere houding	De deelnemer legt uit dat in de stad (randstad) er een actievere houding is ten opzichte van energiebesparing dan in een dorp (oosten).	“Ik denk dat je hier in het dorp ook als je dit soort gesprekken met die mensen allemaal gaat voeren dat het niet helemaal eruit komt. Dus dan ben ik wel een stukje anders. En dat is een beetje het stadse beeld dat ik	1

			al mee heb gekregen. Ja, dat in de stad al meer leeft dan in het dorp” (P3)	
	Eenzijdige blik door wonen in dorp	De deelnemer beschrijft dat er een eenzijdige blik is in het dorp waar zij woont. Hierdoor wordt zij beperkt in haar energiebesparing.	“Want ik heb het idee dat ik hier altijd best wel een eenzijdige blik op de wereld en crisis en weet ik veel wat heb meegekregen in dit dorp [...] op het hele stukje energiecrisis, klimaatverandering, alles wat een beetje in die hoek ligt, waarvan ik het idee heb dat er hier in ieder geval tot aan twee, drie jaar terug, toen de prijs niet zoveel, iedereen het een beetje negeerde en dacht wel ja, zal wel, laat ze lekker lullen.”(P9)	1
Staat van huis bepalend voor gedrag	Staat van het huis	De deelnemer legt uit dat de staat van het huis hem beperkt in energiebesparing en daardoor gedemotiveerd wordt.	“Het energie label van het huis zelf. Hoe het huis is... Geïsoleerd. En de staat van alles. Want ik kan de kachel wel op 18 graden houden de hele winter... Maar ik stook gewoon voor de mussen. Want anders vliegt het naar buiten.”(P5)	1
Woonsituatie niet bepalend voor gedrag	Dezelfde waarden bij andere woonsituatie	De deelnemer beschrijft dat het niet uitmaakt waar zij woont, dat zij altijd dezelfde waarden zal houden betreft energiebesparing.	“Dat zal altijd hetzelfde blijven. Want het zit toch meer in je dan... Dat het specifiek... energiebesparend is.”(P5)	1

Motivatie vanuit woonplaats	Aanmoediging vanuit dorp	De deelnemer legt uit dat haar woonplaats motiverend is om energiebesparende maatregelen toe te passen.	“Want dat wordt heel erg aangemoedigd bij ons in het dorp, dat we zoveel mogelijk huizen zonnepanelen kregen.” (P6)	1
-----------------------------	--------------------------	---	---	---